

IZ OSTAVŠTINE • Jozo Vrkić

Zaborav

Autor fotografije: Miljenko Vrkić

Tko zna zašto ljudi nakon posjeta groblju ocjenjuju svoj život? Tako je i on, u ugodnoj vožnji, govorio ženi:

- Dobro sam prošao! Kad je počeo moj prvi rat, tek sam se rodio, a kad je počeo moj drugi rat, baš mi je prestala vojna obveza...

- Mislim da ima i drugih obveza, ali ratovi su tvoj problem!

- Bili bi i tvoj da još amazonke vladaju... Imao sam sreću da se rodim u ovakvom kraju s četiri planine, pet potoka, jednom rijekom i jednim morem, a sve jedno ljepše od drugoga!

- I to je tvoj problem!

- Vidim ja da si danas ti moj problem. Suputnice, ipak smo se zajednički lijepo skućili i odgojili dobru djecu...

Upravo su se ispeli navrh brda, odakle puca pogled na stožastu planinu, gdje bi uvijek postajao da pozdravi zavičaj. No, ovaj je put sebi podviknuo: "Stoj!" Brzo je izašao iz auta i ženi zapovjedio da zamijene mjesto: "Vozi, a ja..."

- Već si umoran? To nije dobar znak!

- Još je gore! Znaš da ja nisam uopće došao do majčina i očeva groba. A bio sam daleko samo deset koraka od njega. Isuse, zaboravio sam da sam pošao na grob svojih roditelja. Nisam ga vidio, a bio sam napogled...

- Ma daj, ti si zaboravio da si bio na grobu, a nisi zaboravio da ćeš biti na grobu - malo se nasmijala da ublaži to što ga ismijava. - U tvojim godinama uobičajeno je da se zaboravi baš ono što se najposlije dogodilo.

- Mani od mene te misli... Veća je ovo namisao, ovo je neka objava, podsjeća da ne zaboravimo zaborav... Tako sam se strašno osjećao samo kad sam na jedan dan u mladosti zaboravio kako se zove moja majka. Dobro, to nije ni čudno, majku zoveš samo: "Majko!"

- Ili "stara"...

- Vidim da ti ovo još ne shvaćaš - reče i izađe na vjetrovit vrhunac. - Poljubi mi moju djecu! Reci im da sam ih volio... I tebe sam volio... Zbogom!

I lakokril se uputio natrag prema groblju. Skrenuo je s ceste na konjski put, laknulo mu je da ide bez auta i najradije bi hodao bosonog kao u djetinjstvu. Bio je ljut i na auto i na ženu. "Što je meni sve to trebalo?"

Pogotovo ga je žena razljutila. Nije zaboravio da ga je upravo ona na groblju smela svojim "zdravorazumskim primedbama". Rekao je da su grobnice izdignuli previsoko, lijeni da ih ukopaju u kršu, i tako ometaju vidik na divnu planinu, a ona se narugala: "Ne misliš valjda da su mrtvi došli na izlet?"

Njemu je bio blagotvoran baš taj osjećaj da u toj uslojenoj planini i mrtav čutiš ono veliko vrijeme koje je bilo prije tebe i koje će biti poslije tebe, doživiš ga i kao zipku i kao pokrov.

Najedilo ga je to njezino trunje od misli i odbrzao je bio sâm prema grobnici svojih roditelja. Sjeća se da su ga baš njegove tadašnje misli skrenule da im ne dođe do groba. Bunio se bio u sebi što ljude iskapaju iz grobova uvijek kao "pripadnike nekoga razdoblja", a oni su baš u grobu ono što su bili u životu: samo samoća! Istina, smela ga je bila i natopljena trava koju zalijevaše samozvani grobar. Promrmljao: "Ne zalijevaš pašnjak!"

Ide sve brže kao da ga tjera bijes, a ne skrušen osjećaj da se pokloni sjeni umrlih.

Putić je bio toliko tijesan da se uznemirio kad je vidio, već izdaleka, kako prema njemu dolaze čovjek i žena. Premda se tom stazicom uvijek išlo jedno za drugim, ovo je dvoje hodalo gotovo pod ruku. Upravo tako išli su putem uvijek, ma baš uvijek, njegov otac i njegova majka. Učinilo mu se čak i da sliče roditeljima.

Očito ga njegova savjest muči stanjima sličnim snu koje se u njihovu kraju zove snomorica.

Začudo ga je najviše mučilo kako će pozdraviti to dvoje nepoznatih, a toliko poznatih, uvjeri li se da su mu roditelji koje mora propustiti u tijesnu. Lakne mu kad je ono dvoje iščezlo upravo poput svih prikaza o kojima se pričalo da ih srećaše na tijesnim putima. Zaključio da to i jesu pričini koji su se prizirali njegovim predcima; jedino su oni ostajali u sjećanju, a svi oni ljudi od krvi i mesa utonuše u zaborav.

Odjedanput, postane mu jasno da će se već sutra izbrisati zauvijek i njegov današnji dan. Proći će djelić vremena i zvonit će tek u nečijemu uhu, a neko me gluhom podnevu, pokoja rečenica po kojoj će ga spominjati samo u njegovu selu. A sve one hvale kojima ga slave stat će u šum jednoga listka kao što se sva silina ovoga svemira nekoč zbila u naprstak.

Ugleda dugovječni smrič koji su tako okljaštrili da je razvio krošnj

kao zeleni suncobran i zeleni kišobran. Jedino on zna da su pod njim davno učili za svećenika kad bi žeglo sunce i kad bi lijevala kiša. Ne bi ni on to pamtio da nije pod njim pročitao svoju prvu knjigu o prirodnim čudesima. Upravo je ovdje otkrio da je vjetar najveće čudo našega svijeta, a evo sad ovdje otkriva da je zaborav početak i kraj svega ljudskoga.

I nekako mu laknulo kad je prošao uz ruševinu u kojoj se rodio u prošlo-me stoljeću. Smijao se svome prijašnjem žalu da na takvoj kući ne će dobiti spomen-ploču i kako je zavidio onome prapretku koji, u blizini, još živi u riječima "pogibe na viri" na kamenom križu.

"Zaborav svaku večer pada na našu Zemlju, najprije kao purpurni sumrak, a onda nalegne kao mrki mrak. Bože moj, gotovo sam zaboravio zašto se vraćam", nasmije se sam sa sobom kad je došao pred roditeljski grob.

A baš su one kose zrake najljepše sjale i još se nije hvatao mračak sveopćeg zaborava. Pred grobom su, upravo onako kao u nedjeljna popodneva na kućnome pragu, sjedili njegov otac i njegova majka.

Majka plete bičve ocu za zimu svojim trudnim prstima koje je tek smrt odmorila, a otac nabio rašket na čelo da zasjeni oči od niskoga sunca onako kako bi ga na žezi turio na zatiljak.

Majka ga je prva opazila. Prva ga je vidjela kad je došao na svijet i prva ga vidi kad odlazi sa svijeta. Sva sretna govorila: "Evo našega maloga! Rekla san ja čači da se roditelja nikad ne zaboravlja, sve da 'očeš!'" I otac se poradova: "Sine moj, dugo te čekamo! - 'Vala Bogu da je zadugljiša, imat će kad bit' s nami!" majka doda pa oba roditelja rekoše uglas: "Sine, ono je tren - dok okon trepneš, a ovo je vječnost - milinje Božje!"

U magli

Da je barem netko bilo što od svega toga razumio!

Ali svatko je, čak i hromi, trčao s ostalima brzo kako je umio.

I sred općeg nerazumnog bunila čak se i stvarnost samo sjenom činila.

Ah, kako je nedostajao nekakav Toma Akvinski koji bi poučavao izabrane, lakšim sažetkom za um sirotinjski!

Bila su nekada tamo, sigurno da su bila, eklezijalne¹ vlasti tijela. Ali kakva korist od njih kada nikakve zalutale iz magle nisu izvela.

Trčali smo, čak plešući, nesretni čovječuljci tupoglavi. A što drugo, kada je svuda pustoš i ta ista pustoš u glavi.

Naša je civilizacija poput posude razbijene. Razroko se gledamo, muškarci i žene.

Rađamo li djecu, činimo to mimo volje. Tako je u metropoli, a ni u provinciji bolje.

Reci, gospodine Adame, kako se iz toga iskobeljati. Učili su me da uvijek starije treba za mišljenje pitati.

Istinu govoreći bilo je to davno, kada su se plesali foxtroti, i uvedena nova valuta - zvala se žloty².

U kazalištima je izvođeno djelo *Boljševici na poljskom dvoru*, nitko nije mislio kako se to stvarno opet može pretvoriti u moru.

Poslije su valjda to samo jeremijade. Kratko rečeno, zapalo se u sveopće jade.

Ti sam, govori Adam, počni služiti, a što drugo, objašnjavajući kako takve faze obično ne traju odveć dugo.

Posudu je moguće popraviti ako se ošteti. Premda se nažalost za to što se dogodilo, plaćaju alimenti.

Loše savjete pružaju jetra kada od ciroze obole. I ne brini za poeziju. Ima vlastite izvore.

Profesor matematike³

iza toga pravca započinje prirodni smrad a pravcu da bi postojao ne treba tijelo oduvijek je čist i nepromjenjiv

moj dom s vrtom nedaleko šume priskrbio sam ženi Petroneli i dvjema kćerkama Zofiji i Agati

ne nadmećem se s profesorom biologije⁴ koji djeci objašnjava do čega su doveli zakoni znanosti

obitelj promatram onako kako idem promatrati lisice

razdrljenost capkanja prskanja jaukanja

Zagreb, 2011.